

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

Literas absque venia, nec scribendas, nec accipiendas esse Religiosis.
Thema. Hanc ecce vobis, Charissimi, secundam scribo Epistolam. 2. Petri
3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

REGULA XXXIX.
DE DESCRIPTIONE LITERARUM
EXHORTATIO
IN EANDEM,

Ostendit varias cautelas in Epistolis scribendis adhibendas.

T H E M A.

Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo Epistolam, in quibus vestram excito, in commonitione, sinceram mentem.

2. Petri 3. 1.

Vel ex Regula. Si aliquis alteri scriberet &c.

Omo geminam quodammodo nactus est linguam, quâ animi sui sensa depromit: puta, linguam, quâ verba profert; & manum, quâ literas pingit; illa est lingua oris; hanc dexterâ linguam, cum Davide, nuncupare poteris: Psal. 44. 2. *Lingua mea calamus scribae velociter scribens.* Vel ut clarissimus Aggeus Propheta exprimit: *Fatum est verbum Domini in manu Aggei.* c. 1. 1. Et veluti illa plurimorum vel emolumentorum, vel detrimentorum scaturigo esse potest, ita pariter & hac; unde sequitur utramque rite

esse gubernandam: imò magis referre videtur, ut sobriè, prudenterque tractetur stylus, quo scribimus; quàm lingua, quâ verba proferimus: volant enim verba, & nullum sui in aëre vestigium relinquunt: at verò quæ chartæ consignantur, extant, atque perennant. Hinc orta est tanta Fundatorum Ordinum cura (& in primis S. Parentis nostri) caventium, ut literæ nec absque facultate Superiorum scribantur, aut accipiantur, nec vana aut noxia, sed utilia ac salutaria contineant; ut exhortatione præfenti exponemus.

I. Prima cautela à S. Fundatoribus præscripta est, *Ne literæ exarentur ac destinentur absque Superioris facultate.* Exegit hoc multis antè sæculis S. Augustinus in Regula c. 14. S. Benedictus

I. Cautela ut literæ scribantur cum venia Superiorum.

dictus in Regula c. 54. S. Fructuosus Episcopus in Regula c. 5. Carmelita Constit. p. 1. c. 23. Carmelita Discreti S. Elia p. 1. Const. c. 1. §. 7. Carthusiani p. 2. Statut. c. 24. n. 17. Predicadores Constit. dist. c. 17. inter culpas graves numerant: si quis literas alicui miserit, vel sibi missas legerit, quas suo Praefidi antè non ostenderit. Capuccini, Clerici Regulares Theatini. Const. p. 3. c. 9. Clerici S. Pauli L. 2. Const. c. 1. aliique plures. Quibus accedit S. Fundator noster p. 3. Const. c. 1. & in Exam. c. 4. §. 6.

Duplex autem potissimum ratio, ad hoc statuendum, viros sanctos permovisse videtur; nimirum bonum commune religionis, & bonum privatum Religiosi scribentis: & quidem 1. Bonum commune: quanta enim Ordini cuius incommoda ac detrimenta accerferentur; si subditi, pro libitu, literas ultro citroque mitterent, de rebus externorum, de bellis Regum ac Principum; dum pro suo quisque affectu, contra hunc, vel illum Regem, multa exarat, quae si interceptantur (ut non raro accidit) quanta inde Principum offensae, animi aversiones, aliaque damna nascuntur? 2. Bonum privatum scribentis: si enim cuius absque facultate literas dare liceret; quanta occasiones tentationum, praesertim junioribus & tyronibus, de suis difficultatibus, cum parentibus & amicis, per literas agentibus? quot distractiones, quot in studiis turbationes, quot in pietatis exercitiis impedimenta orirentur? Cur autem ejusmodi clancularia litera scribun-

tur, nisi quia aliquid continent vel inconveniens, vel illicitum, vel noxium, quod Superiorem latere volumus? Jam enim recensentur defectus domini commissi, atque ita facile committitur detractio: jam patefiunt commotiones contra Superiorem, & est murmuratio; jam contra fratres nostras querela deponuntur, & est charitatis violatio.

Jurè igitur vetatur, absque facultate *cuiquam* scribere: sive sit persona Ordinis, sive sit extranea: ac multo magis si sint parentes aut sanguine propinquo juncti: & vel maxime si sint personae alterius sexus, olim viros aut familiares, id enim periculo majori obnoxium est; facile enim amicitia renovatur amicitia & animae periculum accerbitur. *Blandas literas & crebra munuscula sanctus amor non habet*, ait S. Hieronymus Ep. 2. ad Nepotianum.

Neque id solum intelligendum est de literis clausis, verum etiam de apertis, Sygraphis, memorialibus & schediasmatis. Quemadmodum declaravit A. R. P. Mutius Vitelleschi VI. Societatis nostrae Generalis Anno 1630. ad Provinciam Tolosanam hoc scribens: *Schedula nequeunt scribi sine venia, juxta regulam, quia sunt literae breviores.* Idem rescriptit A. R. P. Claudius Aquaviva V. Societatis Generalis ad Congregationem Provinciam Venetam; vetans absque facultate scribi memorialia, chirographa, schedulas. Idem PP. Predicadores in Conventu Generali hic Treviris habito Anno 1289. statuunt: *Inhibemus, in-*
quival,

quint, *litteras, vel schedulas, vel alia
quavis memorialia.* Et ratio est prima,
quia in memoriali parvo, eadem exa-
rari queunt, quæ in majore Epistola.
2. Si apertum sit, hoc quodque incom-
modi adfert, quod non ab illo dunta-
xat, ad quem destinatur; verum etiam
à tabellario, & aliis, quibus ille osten-
derit, legi queat; adeoque plus sape
mali ex eo, quam ex literis promana-
re valet. Ex quibus liquet, clancula-
riam omnem scriptionem, sive apertis,
sive clausis fiat literis, omni studio
evitandam, ne tum Ordini, tum scri-
benti, damna recensita obveniant.

II. Altera cautela à Fundatoribus
adhiberi iussa est, ut literæ ad nos ab
aliis missæ, prius Superiori exhibean-
tur, qui eas lectas aut non lectas, tra-
dat, vel non tradat, prout in Domino
expedire judicaverit; nosque ad ut-
rumque indifferentiam præferamus.
Legitur id quodque cautum, sub pœna,
in Regula S. Augustini Reg. 9. & idem
S. Bonaventura p. 1. speculi c. 4. præ-
scribitur. Novitiis; & suis alumnis alio-
rum Ordinum Regula. Ratio est 1.
Ne forte literæ quidquam contineant,
quod tentationem parere valeat. 2.
Ut Superiores, subditos suos præmu-
nito queant si quæpiam scienda quin-
dem, sed cum detrimento spiritus con-
iuncta, literis contineantur. 3. Ut sub-
diti affectum inordinatum & curiosi-
tatem abnegent, dum literas esse al-
tatas resciant; idque ad Dei majorem
gloriam & virtutis profectum.

Refert Cassianus L. 5. Instit. c. 29.
& in vitis Patrum L. 4. legitur de se-
ne quodam, Machete nomine: huic

cum aliquando Epistolæ Patris ac Ma-
tris, amicorumque multorum, de Pro-
vincia Ponti transmissæ fuissent: ac-
cipiens grandem fasciculum litera-
rum, diuque apud semetipsum vol-
vens, dixit: Quantarum cogitatio-
num causa erit mihi istarum lectio?
quæ me vel ad inane gaudium, vel ad
tristitias infructuosas impellent?
Quantis diebus, horum recitatione,
qui scripserunt, intentionem pecto-
ris mei, à proposito contemplationis
revocabunt? Atque hac animo vol-
vens, literas minime referatas, igni
tradidit cremandas. Non ab simile est,
quod de S. Ignatio recenset Ribade-
neira L. 5. vita c. 1. Quamobrem ve-
rò ista? Ut scilicet amorem magis,
magisque à sanguine junctis avelle-
rent; & curiositatem abnegarent.

III. Tertia cautela, est, ut litera-
rum materia à viro Religioso non
sit aliena: hinc ut docent nos Monita
Gen. n. 4. *curandum est diligenter, ne
de secularibus negotiis, aut inutilibus,
aut ab eo qui scribit, alienis, litera quid-
quam contineant; cujusmodi essent rus-
musculi, nuntii de rebus viro Religioso
non consentaneis: quæ etiam forma
quadam scribendi, & figura, locutiones-
que secularem & aulicam consuetudi-
nem olentes, inania officia, & assellata
assentatiuncula, & id genus alia, quæ
hæud parum dedecent.* S. Hieronymus
Epist. 87. Monacho incongruum esse
censebat *latere corpore, & linguâ per to-
tius orbem vagari.* Quis neget incon-
veniens esse cuivis Religioso, Deo,
rebusque sacris consecrato; Urbes,
emporia, oppida & regna in Hemi-
sphærio

III.
Literæ
non con-
tineant a-
liena à vi-
ro Reli-
giolo;

sphario nostro sita mente pervagari, rumores expiscari, iis chartas implere, ut se alioque iis inaniter pascat? O quot temporis nobilissimi horæ hac ratione dilapidantur, quæ melius æternitati consecrarentur? Quid, obsecro, ad nos, negotia secularia, ut iis nos intricemus, aut iis scribendis, tempus pretiosum, ad præmia sempiterna nobis comparanda concessum, frivole infumamus? *Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus*, ait Apostolus 2. Tim. 2. 4. Quid ad nos aliena, inutilia, otiosa, rumores ficti, falsaque nuntia? sanè, quemadmodum ea, os religiosum profari, nefas est, ita quoque calamo ejusmodi exarare omnino est indeceus. Neque opponas ejusmodi literis amicitiam coli, charitatem foveri atque conservari. Negat enim id S. Gregorius & Symmachus; qui veram amicitiam, conjunctionemque christianam, literarum garrulitate, & chartis haud indigere asserit: L. 4. Epist. 28. *Facis securitas mea, ut diligam etiam à tacente non ambigam: ergo amicitia nostra fiducia non ex literis pendeat.* Si ne amicitia quidem ex literis pendet sanctitate plenius, quales dabat S. Gregorius ad Symmachum; quanto minus ab otiosis, inutilibus, curiosis, secularium nugis aut quisquiliis scatentibus, pendeat? *Non quia lingua tacuit, ait S. Gregorius Homil. 24. in Evang. ardere charitas cessavit. Et salcum nube tegitur, non videtur in terra, & tamen ardet in celo: sic occupata esse charitas solet; & intus vim sui ardoris exerit, & foris flammam operis non ostendit.* Verùm deus ami-

citiam, charitatemque conservati literis; id sanè uberius meliusque literæ religioso consentanea, quam ab eorum statu aliena præstabunt.

IV. Quarta cautela in literis exaratis adhibenda est, ut & res que scribitur, ac scribendi methodus, legenti & scribenti ad profectum in virtute proficit, & utrumque adificet: Postulant id à nobis monita Gen. 4. citato: ubi jubent: *ita à nostris scribendum, ut non res solum, sed ipse etiam scribendi modus, adificationi sit legenti.* Tunc autem literæ nostræ adificationi sunt legentibus; si non vana, non curiosa, non ludrica & jocosa, sed serena, sed spiritualia ac sancta tractent; quibus aut mæstos solatio recreemus; aut afflictos ad patientiam excitemus; aut tepidos ad amorem divinum & perfectionis studium animemus: aut rudes, ignarosque rerum cœlestium scientiâ instruamus. Tales, quæ id præstiterunt, fuere Epistola S. Cypriani Carthaginensis Episcopi ad S. Cornelium Papam, & vicissim hujus ad illum. Tales fuere Epistola S. Chryfostomi ad S. Anastasium abbas, & vicissim hujus ad illum. Tales S. Chryfostomi ad S. Olympiadem magni nominis devotam, quam in fide virtutemque firmavit. Quantum luminis, mutuo literarum commercio, sibi attulerit, S. Basilius & S. Gregorius Nazianzenus, S. Hieronymus & S. Augustinus? Quid de M. Gregorio, & M. Leonis, quid de Mellifui Bernardi, Sapientis Paulini Nolani, Religiosissimi Petri Damiani, aliorumque piientissimis literis dicemus? Quid de aliis

denique de literis S. P. N. Ignatii ?
Ex quid in animis nostrorum effe-
rent, legere licet in ejus vita apud Pa-
trem Bartoli L. 4. n. 17.

Quanta vis & energia vel una epi-
stolæ paulinæ sententia extitit, cujus
illustre trophæum Augustinus fuit,
quem illa è libidinum cœno extra-
xit, è Manichæo Catholicum, ex ho-
stie romanæ fidei propugnatorem ac
magistrum reddidit: vix enim perdi-
tus juvenis sub arbore confidens Pau-
lum in manus sumpserat, ac celebre
illud ejus ad Romanos scriptum axio-
ma legerat: *Sicut in die honestè ambu-
lemus, non in commestationibus & ebrie-
tationibus; non in cubilibus & impudici-
tatis; non in contentione & amulatione;*
sed in domino IESUM Christum;
*& carnis curam ne feceritis in-
desiderit.* Vix, inquam, hæc legerat,
cum ingenti vi lacrymarum profusâ,
multò felicius, sanctiusque invetera-
torum scelerum scabiem absterlit,
quàm lepram Jordane Naaman Syrus
eluerit. *Exclamabam legens hæc foris,*
& agnoscebat intus, nolebam multiplicari
terrens bonis, cum in æterna simplicitate
haberem omnia. L. 9. confell. c. 4. Ita-
que Augustini conversi decus Ecclesia,
non tam eloquentiæ Ambrosii, perpetui-
que Monicæ Matris lacrymis ad-
scriptæ, quàm Pauli epistola, quæ for-
nacis instar ardentissimæ sordes ex-
purgavit, vile plumbum in purissi-
mum aurum; hæreticum, impurumque
hominem in admirabilem Theolo-
gum & sanctissimum Præfulem effor-
mavit. *Exclamabam hæc legens foris,*
& agnoscebat intus.

Quanta efficacia, imò & potentia,
in qualibet Augustini manu exarata
pagina, quæ non tam legentibus sua-
debat, quàm imperabat, sæculi fastum
ponere, honorum insignia calcare;
fasces abjicere, patrimonium ampla
largâ manu in egentes erogare; ut si-
bi accidisse S. Paulinus testatur: *Cha-
ritas Christi per literas tuas visceribus*
meis intimavit, quas & de scholasticis
facultatibus affluentes & de celestibus
favis dulces, ut anima mea medicas &
*altrices teneo: O verè salterra, quo pra-
cordia nostra, ne possint sæculi vanescere*
errore, condiuntur. O si tales nostræ
forent, quas mittimus, tabellæ! O si
animarum forent medicæ & altrices;
quæ instar alexipharmaci animæ mor-
bos depellerent; aut instar vitalis ligni
adversus mortis pericula, præsidium
afferrent; aut instar manna, famem
sitimque justitiæ alerent, ac enutri-
rent; aut instar salis animas resper-
gerent, atque à vitiorum corruptione
præservarent!

Pudore meritò suffunduntur Reli-
giosi, dum sæcularium chartas spiritu
plenas perlegunt, suas verò velut mor-
tuas, aridas, spiritusque vitali destitutas
intuentur. Aspiciant non gentium
Doctorem, non rectorem animarum,
sed equestris Ordinis hominem, gladio
cinctum, lorica & casside protectum,
Panmachium dico; de quo S. Hiero-
nymus scripto hoc judicium tulit:
Simplices epistola tua, olent Prophetas,
Apostolos spirant. epist. 19. ad Panmach.
Cedo jam, si milites cataphracti, lire-
ras suas novæ, veterisque legis senten-
tiis animant; quæ ignominia, quod
probrum.

probrum erit Religioso, in Christi schola educato, Evangelii lacte nutrito, epistolas omni virtutis ac pietatis succo destitutas exarare? Is qui hostium sanguine manus cruentat, arces inimicas expugnat, populos subjugum mittit, Evangelistarum tonitruis personat, & Prophetarum fulminibus armatur: *Epistola tua oleum Prophetas, Apostolos spirant*: Et Religiosus, Christi miles, Crucifixi assecla, Evangelii præco, chartas circumquaque mittit, non Prophetarum oracula, non Apostolorum acroamata, sed novorum, rumesculorum, & figmentorum mendacia crepantes & buccinantes. O quale hoc dedecus & ratio agendi præpostera!

Quapropter, Dilectissimi, ne id nobis dedecoris accersamus, antedictas, in literarum conscriptione, quaternas cautelas ad amissim observemus 1. Nunquam clancularias, insciis Præsidibus nostris, literas destinemus; sed alveum communem ac consuetum teneamus, adeò ut nec chirographum, nec schediasma, nec memoriale, ut vocamus, absque facultate amandemus; sive ad nostros, sive ad externos, & minime ad sequioris sexus personas, ne aut Religioni, aut nobismet ipsis tem-

porale vel spirituale nocumentum afferamus. 2. Idem in literis accipiendis, & absque Superiorum venia non aperiendis observemus; ut tentationibus ac periculis occurramus. 3. Procul sint ab epistolis nostris, ea quæ à statu nostro aliena sunt, procul rumesculi, & nuntii nobis non consentanei, procul secularia negotia, regum bella, Principum matrimonia, ianua officia, assentatiuncula, aulica verborum phalera, aliæque Religiosos dedecentia. Sed 4. discamus à Sanctis Apostolis, discamus ab Ecclesie sanctæ Doctores, Patribusque venerandis, quin & à Pammachio Viro militari, quæ materia, quæ forma epistolarum nostrarum esse debeat; ut nimirum religiosam simplicitatem, pietatem, virtutem præferant, oleant Prophetas, Apostolos spirant: neque id difficile accidet, si spiritu Dei pleni fuerimus: ex abundantia cordis, lingua loquitur; calamus scribit: sed omnino facile erit, si de nobis dicatur, quod Paulus de Corinthiis

Vos epistola nostra estis, scripta non atramento, sed spiritu Dei vivi. 2. Corinth. 3.

